

Bydgoszcz, 26 listopada 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.45.2018.JDa/RK

**Pani
Lilla Lorenc
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Nieszawska 10
87-617 Bobrowniki**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Nieszawska 10, 87 - 617 Bobrowniki (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 6 i 13 listopada 2018 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- J.D. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
 - R.K. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
- na podstawie Upoważnienia Nr 712/2018 z dnia 25 października 2018 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2016 r. do 5 listopada 2018 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Lilli Lorenc – Kierownika GOPS, p. XX – asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190. W gminie Bobrowniki ww. zadanie realizuje GOPS.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 29 grudnia 2015 r. przyjętego Uchwałą Nr XI/71/2015 Rady Gminy Bobrowniki. W rozdziale 2 § 7 dokumentu uwzględniono zadania z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 14 września 2015 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika Nr 8/2015. Dokument zawierał wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny, jednak nie ujmował wszystkich przypisanych do niego ustawowo zadań. W trakcie kontroli Kierownik Ośrodka uzupełnił powyższe braki, Zarządzeniem nr 2/2018 z dnia 6 listopada 2018 r.

W czasie trwania kontroli Wójt Gminy Bobrowniki upoważnieniem nr 20/2018 z dnia 6 listopada 2018 r., upoważnił p. Lillę Lorenc do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gmina opracowała i realizuje 3-letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018 przyjęty Uchwałą Nr XVII/111/2016 Rady Gminy Bobrowniki z dnia 15 września 2016 r.

Cele programu dostosowane są do sytuacji rodzin i dotyczą głównie przywrócenia prawidłowego funkcjonowania rodziny i zapewnienia dzieciom opieki, która gwarantowałaby zaspokojenia ich potrzeb oraz warunków prawidłowego rozwoju. Realizatorzy programu czynnie uczestniczą w jego realizacji.

Jak dotąd roczne sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny nie były składane radzie gminy. Kierownik GOPS zobowiązała się, iż do 31 marca 2019 r. przekaze powyższe sprawozdanie za rok bieżący.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudnił trzech asystentów rodziny:

- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 30 czerwca 2017 r.,
- p. XX - w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 lipca 2017 r. do 31 lipca 2018 r.,
- p. XX - w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 sierpnia 2018 r. do chwili obecnej.

Asystenci obejmowali pomocą:

- w 2016 r. 3 rodziny, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2017 r. 11 rodzin, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2018 r. (do dnia kontroli) 9 rodzin, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż żaden asystent równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystentów znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 ust. 1 pkt 2, 3 i 4 cyt. ustawy.

W *zakresie czynności* asystentów rodziny uwzględniono wszystkie zadania, wynikające z art. 15 ust 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

GOPS tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystenci podnosili swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta. Asystent był również przydzielony na wniosek pedagoga szkolnego.

Ponadto, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina również wyrażała pisemną zgodę na współpracę z asystentem. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystenci dokumentowali swoją pracę poprzez: opis sytuacji rodziny - aktualizowany co 3 miesiące, plany pracy z rodziną, sprawozdania półroczne z pracy z rodziną, karty pracy z notatkami ze spotkań z rodziną, notatki służbowe.

Nie w każdym przypadku asystenci sporządzali okresowe oceny sytuacji rodziny, w formie sprawozdań półrocznych z pracy z rodziną, nie rzadziej, niż co pół roku, co jest niezgodne z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Częstotliwość wejść w środowisko asystentów była adekwatna do potrzeb rodzin.

W planach pracy asystenci p. XX i XX nie uwzględniały terminów realizacji działań oraz ich przewidywanych efektów. Obecny asystent p. XX realizuje zadanie dotyczące art. 15 ust. 3 zgodnie z zapisem ustawy. Plan pracy tworzony jest w miarę możliwości ze wszystkimi członkami rodziny i podlega co trzymiesięcznej aktualizacji.

- W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem.*

Jak dotąd zakończono asystenturę w dwóch rodzinach. W jednej z nich nie był prowadzony monitoring z uwagi na zmianę miejsca zamieszkania rodziny, w drugim przypadku asystent wchodził w środowisko, ale nie dokumentował swojej pracy w tym zakresie.

Decyzja o zaprzestaniu lub dalszej współpracy asystenta z daną rodziną podejmowana jest na podstawie bieżących konsultacji oraz w momencie sporządzania okresowych ocen sytuacji rodziny. Zakończenie współpracy z rodziną jak dotąd nastąpiło na skutek osiągnięcia celów założonych w planie pracy.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.*

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników GOPS. Realizując powyższe zadanie Ośrodek współpracuje z innymi służbami tj.: pedagogiem szkolnym, dzielnicowym, służbą zdrowia. Informacje pozyskiwane są również od sąsiadów i najbliższej rodziny. Ośrodek podejmuje działania stosowne do potrzeb i sytuacji rodziny.

- W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny.*

W rodzinach objętych wsparciem asystenta, wystąpił jeden przypadek stosowania przemocy wobec dzieci, potwierdzony przez pracownika socjalnego, na podstawie wizyty w środowisku. Przydzielony do rodziny asystent prowadził rozmowy oraz działania profilaktyczne – edukacyjne ze sprawcą przemocy, który uzyskał wskazówki jak postępować prawidłowo w relacjach z dziećmi.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy Bobrowniki nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dzieci mogą spędzać swój czas oraz rozwijać umiejętności w bibliotece gminnej, która w dni powszednie organizuje cyklicznie spotkania głośnego czytania, lub konkursy plastyczne. Ponadto do dyspozycji dzieci jest świetlica szkolna oraz orlik.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Bobrowniki zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego, socjalnego, prawnego, pedagogicznego) poprzez możliwość konsultacji na terenie gminy. Szczegółowych informacji w tym zakresie udzieliła Kierownik GOPS.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy Bobrowniki nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym gmina nie ponosiła kosztów związanych z ich funkcjonowaniem. Z informacji przekazanych przez Kierownika MOPS wiadomo, iż nie była prowadzona dotychczas żadna kampania informująca środowisko lokalne o możliwościach pełnienia funkcji rodziny wspierającej.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina uczestniczy w kosztach związanych z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2016 r. - wydatkowano kwotę: 6 219,19 zł,
- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 10 919,19 zł,
- w 2018 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 10 117,06 zł.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

W okresie objętym kontrolą asystenci rodziny nie współpracowali z rodziną biologiczną, której dziecko zostało czasowo umieszczone w pieczy zastępczej. W związku z powyższym nie wystąpiła potrzeba współpracy asystenta z koordynatorem rodzinnej lub wychowawcą instytucjonalnej pieczy zastępczej.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2016 r. w dniu 4 sierpnia 2016 r.,
- b) za II półrocze 2016 r. w dniu 30 stycznia 2017 r.,
- c) za I półrocze 2017 r. w dniu 19 lipca 2017 r.,
- d) za II półrocze 2017 r. w dniu 22 stycznia 2018 r.,
- e) za I półrocze 2018 r. w dniu 30 lipca 2018 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż w jednym przypadku (a) nie zachowano ustawowych terminów określonych w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynika z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest Kierownik GOPS p. Lilla Lorenc.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
2. Przestrzegać ustawowych terminów przekazywania sprawozdań określonych w § 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
3. Dokumentować monitoring rodziny po zakończonej asystenturze, w celu sprawdzenia poprawności jej funkcjonowania. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
4. Dopełniać obowiązku składania radzie gminy, w terminie do 31 marca każdego roku, rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiania potrzeb związanych w tym zakresie, zgodnie z art.179 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.